

Arbeids- og administrasjonsdepartementet
Ved: Helge Moe Spildrejorde
Postboks 8004 Dep

0030 Oslo

Deres ref.: 02/2857

Vår ref.: 2002/737
M1 411.4 AHal

Saksbeh.: Anders Halvorsen Dato: 1. august 2002

■ Høring - forslag til endring av forskrift om omsetning av råfisk

Konkurransetilsynet viser til Arbeids- og administrasjonsdepartementets brev av 28. mai 2002 vedlagt Fiskeridepartementets høringsbrev av 22. mai 2002 vedrørende ovennevnte.

Bakgrunn

Råfiskloven¹ ble i sin tid opprettet på bakgrunn av fiskernes dårlige kår i mellomkrigstiden. Målsettingen med loven var å øke lønnsomheten i fiskerinæringen og å sikre fiskerne mot sterke prissvingninger.

Med hjemmel i råfiskloven kan fiskerne danne salgsorganisasjoner som har enerett til all førstehåndsomsetning av bestemte fiskearter. Fiskesalgslagene kan fastsette priser, regulere fisket gjennom midlertidige forbud og innskrenkninger, samt dirigere fangstene til bestemte kjøpere og bestemt anvendelse, når dette anses nødvendig for å omsette fisken på den mest fordelaktige måten for fiskerne. Det finnes i dag 6 fiskesalgslag i Norge. 5 av dem opererer i hvert sitt geografiske område langs kysten, mens Norges Sildesalgslag har monopol på omsetning av pelagisk fisk langs hele kysten.

Det er etter hvert blitt foretatt endringer i råfiskloven slik at salgslagenes virksomhet også er blitt et viktig instrument i myndighetens kontroll med ressurs situasjonen i fiskerinæringen.

Høringsforslaget

Fiskeridepartementet (FID) foreslår å utvide fiskesalgslagenes monopol på førstehåndsomsetning til å gjelde ytterligere 16 arter, som så langt har vært omsatt fritt. Dette medfører endring av § 1 i råfiskloven², som er hjemlet i råfiskloven §§ 1, 2 og 5. Disse artene vil dermed underlegges de bestemmelser som gjelder i råfiskloven.

¹ Lov av 14. desember 1951 om omsetning av råfisk.

² Forskrift av 29. juni 1990 om førstehåndsomsetning av råfisk.

FID har tidligere ikke sett behovet for en slik utvidelse, men har nå kommet til et annet syn. Dette skyldes et stadig økende behov for en rasjonell ressursforvaltning, noe som nødvendigvis krever kontroll med omsetningen av visse arter. Videre har Norge via internasjonale avtaler forpliktet seg til å registrere uttaket av en rekke arter. Disse hensynene ivaretas etter FIDs oppfatning best gjennom fiskesalgslagene, som utgjør et velfungerende og etablert system med gode registreringsrutiner. En utvidelse av salgslagenes omsetningsrett vil koste lite sammenliknet med å etablere et nytt registreringssystem for de 16 artene høringsforslaget omfatter.

Konkurransetilsynets merknader

Etter det Konkurransetilsynet har fått opplyst utgjør de fiskeartene som omfattes av høringsforslaget en svært begrenset del av det totale fisket. Unntaket her er de av artene som er leppefisk. Tilsynet vil ikke kommentere denne utvidelsen spesielt, men registrerer at det foreslås en økning i antallet arter underlagt råfiskforskriften. Vi vil i stedet knytte noen generelle kommentarer til organisering av førstehåndsomsetningen i lovpålagte monopoler.

Omsetningen av fisk gjennom salgsmopoler innebærer per definisjon et inngrep som forhindrer en fri markedstilpasning. Fiskerne setter prisene i fellesskap gjennom salgslagene, og på denne måten fjerner man konkurransen mellom fiskerne. Konkurransetilsynet kan likevel se de ressursmessige hensyn i fiskerierne som tilsier at det er hensiktsmessig med en slik «sentralisert» omsetningsform. Salgslagene spiller i dag en viktig rolle i registreringen av uttak av en rekke fiskearter. Dette danner grunnlaget for fangststatistikker som igjen er av avgjørende betydning for kvotekontroll og sikring av fremtidig ressursgrunnlag. Konkurransetilsynet støtter videre forslaget om å legge omsetningen inn under etablerte kanaler fremfor å opprette nye, kostbare registreringssystemer.

Tilsynet vil likevel kommentere enkelte sider ved prisdannelsen i fiskesalgslagene. Med hjemmel i råfiskloven har salgslagene betydelig makt knyttet til prisforhandlinger. Blant de ulike salgslagene som er omfattet av råfiskforskriften varierer det hvilken metode som benyttes i prisdannelsen. I noen tilfeller benyttes et auksjonssystem der dagens markedssituasjon avgjør prisen. I andre tilfeller fastsettes minstepriser for visse perioder, blant annet basert på forventninger om hvilken pris man vil oppnå i eksportmarkedene i fremtiden. I de tilfeller der den fastsatte minsteprisen er høyere enn den prisen som klarer markedet, får man et samfunnsøkonomisk effektivitetstap. Det er samtidig en mulighet for at omsatt kvantum blir mindre enn det som er samfunnsøkonomisk optimalt.

Konkurransetilsynet er av den oppfatning at et knapt gode ut fra effektivitetshensyn bør fordeles til de aktører som har høyest betalingsvillighet, og som dermed verdsetter godet høyest. Dette vil gi en samfunnsøkonomisk effektiv allokering av ressurser og en høyest mulig verdiskapning. En slik ressursfordeling vil i denne forbindelse best kunne oppnås ved å omsette råfisken gjennom auksjoner, slik det allerede praktiseres av enkelte salgslag i dag. Auksjoner vil i stor grad fange opp markedets signaler på hva som er markedsklarerende og «riktig» prisnivå. På denne måten vil fangstene tilfalle de mest effektive av de aktørene som skal bearbeide og omsette råfisken videre i næringskjeden. Ved omsetning gjennom auksjoner reduseres dessuten behovet for å benytte minstepriser som markedsstabiliserende tiltak.

Konkurransetilsynet har i denne forbindelse merket seg, og støtter, fiskeriministerens uttalte målsetting om utvidet bruk av auksjoner som omsetningsform i salgslagene.

Utover dette har Konkurransetilsynet ingen merknader til høringsforslaget.

Med hilsen

Astrid Myklebust Kjellin (e.f.)
fung. seksjonssjef

Anders Halvorsen
førstekonsulent